

VERGİ USUL KANUNU KAPSAMINDA TÜRKİYE'DE TEMEL ENFLASYON MUHASEBESİ UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR ÇALIşMA

Aslı KESKİN¹

Öz

Enflasyonist dönemlerde mali tablolarda yer alan bilgiler, ortaya çıkan kâr/ zarar rakamları, dağıtılan kârlar ve ödenen vergiler doğruyu yansıtmamaktadır. Enflasyonun mali tablolarda meydana getirdiği etkileri en aza indirilebilmek için Maliye Bakanlığı tarafından çalışmalar yapılmaktadır. Ülkemizde ilk enflasyon düzeltmesi uygulaması 2003 yılı mali tablolarına yapılmıştır ancak sonraki yıllarda enflasyon düzeltmesi için gerekli olan şartlar oluşmadığı için mali tablolarda enflasyon düzeltmesi işlemleri uygulanmamıştır. Uzun bir aradan sonra 2021 yılında tekrar enflasyon düzeltmesi için gerekli şartların meydana gelmesi ile yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Çalışmanın amacı, ülkemizde Vergi Usul Kanunu kapsamında geçmişten günümüze enflasyon muhasebesi uygulamaları hakkında bilgi vermek, uygulayıcılara ve öğrencilere faydalı olabilecek temel düzeyde örnek uygulamalar sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Enflasyon Muhasebesi, Enflasyon Düzeltmesi.

JEL Sınıflandırması: M41, M20, E00

A STUDY ON BASIC INFLATION ACCOUNTING PRACTICES IN TURKIYE UNDER THE TAX PROCEDURE LAW

Abstract

In inflationary periods, the information in the financial statements, the resulting profit/loss figures, profits distributed and taxes paid do not reflect the truth. The Ministry of Finance carries out studies to minimize the effects of inflation on financial statements. The first inflation adjustment application in Turkey was made to the financial statements of 2003. Still, since the necessary conditions for inflation adjustment were not met in the following years, inflation adjustment transactions were not applied in the financial statements. After a long break, new regulations were needed as the necessary conditions for inflation correction occurred again in 2021. The study aims to provide information about inflation accounting practices in our country from past to present and to present sample practices at a basic level that may be useful to practitioners and students.

Keywords: Inflation, Inflation Accounting, Inflation Adjustment

JEL Classification: M41, M20, E00

¹ Dr. Öğr.Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü, e-posta: asli.keskin@klu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2692-2153

1. GİRİŞ

Enflasyon, genel fiyat düzeyinin sürekli ve hissedilir şekilde yükselmesi olarak ifade edilmektedir. Türkiye geçmiş yıllarda da yüksek enflasyon ile mücadele etmiştir. Enflasyonun etkisiyle mali tablolarla yer alan bilgiler gerçeği yansıtmamakta, karar alıcıların kararları bu durumdan olumsuz etkilenmekte ayrıca fiktif kârlar ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde enflasyonun mali tablolar üzerindeki etkilerinin önüne geçmek amacıyla Maliye Bakanlığınca birtakım düzenlemeler yapılmıştır.

Maliye Bakanlığı tarafından düzenlenen 5024 Sayılı Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu (VUK) ve Kurumlar Vergisi Kanunu’nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Enflasyon düzeltmesi uygulamaları 01.01.2004 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme ile 31.12.2003 tarihli bilançolara enflasyon düzeltmesi yapılmış, 2024 yılını izleyen dönemlerde enflasyon düzeltmesi için gerekli olan şartlar oluşmadığı için enflasyon düzeltmesi uygulanmamıştır. 2021 yılına gelindiğinde ise enflasyon oranlarının tekrar yükselmesi ile enflasyon düzeltmesi için gerekli şartlar oluşmuştur. 29.01.2022 tarih ve 31734 sayılı Resmî Gazete ‘de yayımlanan 7352 Sayılı Vergi Usul Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına dair kanun ile yapılan düzenleme kapsamında enflasyon muhasebesi uygulamaları 2023 yılı sonuna ertelenmiş, 31.12.2023 tarihli bilançoların enflasyon düzeltmesine tabi tutulacağı karara bağlanmıştır (Gökçen, 2023: IV). Böylelikle 20 yıl sonra yeniden muhasebe dünyasında enflasyon muhasebesi uygulamaları gündeme gelmiştir.

Çalışmada giriş bölümünün ardından ikinci bölümde enflasyon ve etkilerine üçüncü bölümde ise literatür araştırmasına değinilmiştir. Dördüncü bölümde enflasyon muhasebesi ile ilgili düzenlemeler hakkında bilgi verilmiştir. Beşinci bölümde ise örnek uygulamalara yer verilmiştir.

2. ENFLASYON VE ENFLASYONUN ETKİLERİ

Fransızca bir kelime olan enflasyon şişkinlik anlamına gelmektedir. İktisatta enflasyon denilince “fiyatlar genel düzeyindeki devamlı yükselmeler” anlaşılmaktadır. Fiyatlar genel düzeyindeki bir defalık yükselmeye enflasyon denilmemekte, fiyat artışı denilmektedir (Unay, 1999: 316).

Enflasyon, genel fiyat düzeyinin sürekli ve hissedilir şekilde yükselmesi olarak ifade edildiği gibi, paranın değerinin düşmesi veya paranın değer kaybetmesi şeklinde de ifade edilmektedir. Enflasyonist bir ortamda para fonksiyonlarını yerine getirememektedir. Enflasyonda sadece mutlak fiyat seviyesi yükselmekte aynı zamanda nispi fiyatlar da değişmektedir. Bu sebeple tüm mal ve hizmetlerin fiyatları aynı oranda yükselmekte, bu olgu paranın ortak değer ölçüsü olarak kullanımını güçleştirmektedir (Şahin, 1997:463).

2.2. Enflasyonun Mali Tablolara Etkileri

2.2.1. Bilanço Üzerindeki Etkileri

İşletmelerin geçmişte elde ettiği varlıklar tarihi maliyetleriyle bilançoda yer alacağından enflasyon nedeniyle gerçek değerlerinden daha düşük değerle görünecektir. Geçmişte alınan borçlar nominal değerlerden ödeneceği için borçların işletmeye olan yükü de değişecektir. Bu durumda bilançoların gerçeği tam ve doğru yansıttığı söylenemeyecektir (Dinç ve Akkaya, 2023:4).

Enflasyon, bilançodaki dönen varlıkları öncelikli olarak etkilemekte, nakit, alacaklar, alacak senetleri vb. varlıkların satın alma güçlerini azaltmaktadır. Aktifte maliyet bedeliyle bulunan stokların rayiç değeri, fiyatlar genel seviyesindeki artışa paralel olarak artmakla birlikte, finansman olanakları güçleşmektedir. Dönen varlıklarda bulunan menkul kıymetlerdeki artışın yanında, enflasyonist yanıltıcı artışların da meydana gelebileceği unutulmamalıdır. Enflasyonist bir ortamda, maddi ve maddi olmayan varlıkların amortisman yoluyla üretime yaptığı katkı düşük seviyede kalmaktadır, üretilen mamul

Keskin, A. (2024). Vergi Usul Kanunu Kapsamında Türkiye’de Temel Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 897-918.

maliyetleri düşük hesaplanmaktadır. Birikmiş amortismanlar maddi ve maddi olmayan duran varlıkların yenilemesini yapamayacak seviyede kalmaktadır. (Gökçen, 2023:8).

Enflasyonun bilanço üzerindeki etkisi parasal ve parasal olmayan kalemlere göre değişkenlik göstermektedir.

Parasal varlıklara kasada ya da bankalarda bulunan yerli ve yabancı para cinsinden nakit, mevduatlar, senetli alacaklar ve senetsiz alacaklar örnek verilebilir. Enflasyon oranından bağımsız olarak parasal varlıklar nominal değerleri üzerinden değerlendirilmektedir. (Akdoğan, 2004:12). Enflasyonist dönemlerde parasal varlıkların satın alma gücü azalacaktır. Örneğin işletme kasasındaki 10.000 TL ile dönem başında 100 adet ticari mal satın alabiliyorken, dönem sonunda fiyat artışları sebebi ile aynı tutar ile 50 adet ticari mal alınabilecektir. Satın alma gücündeki kayıpların sonuç hesaplarına aktarılarak gerçek kârın bu şekilde belirlenmesi yerinde olacaktır (Örten ve Karapınar, 2003:4).

Bazı varlık kalemleri hem parasal varlık hem de parasal olmayan varlık kategorisinde değerlendirilebilir. Örnek olarak verilen avanslar hesabı, bir mal veya hizmeti isteme hakkı doğuruyorsa parasal olmayan varlık olarak, sadece bir miktar parayı temsil ediyorsa parasal varlık olarak değerlendirilecektir. Gelecek yıllara/ aylara ait gider hesapları için de aynı durum söz konusudur (Akdoğan, 2004:12-13).

Parasal olmayan varlıklar, para değerindeki değişimlerde nominal değerleri değişen fakat satın alma güçleri değişmeyen varlıklardır.

Parasal olmayan varlıklar enflasyon dönemlerinde değerlerini korumaktadırlar. Bu sebeple cari değeri ile bilançoda gösterilmemiş olan parasal olmayan varlıkların cari değer ile ifade edilebilmeleri için düzeltme katsayısı ile çarpılarak nominal bedellerinin düzeltilmesi gerekir. Maddi duran varlıklar, gelecek dönem giderleri, stoklar, hisse senetleri bazı durumlarda verilen avanslar gibi varlık kalemleri parasal olmayan varlıklara örnek olarak gösterilebilir (Gökçen, 2004:16).

Enflasyon, mali yapısında fazla yabancı kaynağa sahip olan işletmelere avantaj kazandırmaktadır. Borçlanılan tarihte paranın o andaki satın alma gücü ile kayıt altına alınmış borçlar, ödeneceği zaman işletmelere enflasyondan kaynaklanan kazanç sağlamaktadır.

Sermaye, enflasyon ortamında hızlı bir şekilde kayba uğramaktadır. Artan işletme sermayesi ihtiyacı sebebiyle para piyasalarına alıcı olarak çıkan işletmelerin, finansman maliyetleri, yükselen faiz nedeniyle artmaktadır (Lazol, 2000:33).

Özkaynakların değeri aktifin oluşum biçimine bağlıdır. Parasal varlıklar fazla ise enflasyonun yarattığı değer kayıpları özkaynaklara olumsuz yönde etki yapar. Tarihi değerlere göre hazırlanan bilançolarda, değer artış ve azalışları dikkate alınmadığında gerek parasal varlıklar gerekse özkaynaklar olduğundan düşük değerle görünecektir (Gökçen, 2004:17).

2.2.2. Gelir Tablosu Üzerindeki Etkileri

İşletme gelirleri üç gruba toplanmaktadır. Bunlar: ana faaliyet gelirleri, diğer faaliyetlerden elde edilen olağan gelirler ve olağandışı gelirlerdir. Enflasyonist dönemlerde mal ve hizmet fiyatlarında artışlar nedeniyle söz konusu gelir gruplarında da artışlar ortaya çıkacaktır. Öte yandan artışların satışlardaki artışlardan mı yoksa fiyatlardaki artışlardan mı kaynaklandığı belirlenmelidir. Aksi durumda işletmenin satışlarında reel bir artış olmamasına rağmen gelirlerdeki artıştan dolayı işletmenin performansının arttığı kanısına varılabilir. (Dinç ve Akkaya, 2023:8). Diğer gelir unsurlarından kaynaklanan gelirlerin de kontrol edilmesi gereklidir. Maddi duran varlık satışlarından elde edilen maliyet bedeli ile cari değerleri arasındaki farktan ortaya çıkan arazi kârlar yüksek tutarlarla gelir

Keskin, A. (2024). Vergi Usul Kanunu Kapsamında Türkiye’de Temel Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 897-918.

tablosunda bulunacaktır ve fiktif kârı arttıracaktır. Faiz gelirleri nominal olarak değişmemekle birlikte elde edilen faiz gelirinin satın alma gücü düşecektir.

Enflasyonun etkisi gider kalemlerinde de kendini gösterecektir. Satılan mal ve hizmet maliyeti kalemi tarihi maliyet esasına göre belirlendiği için üretimin yapıldığı fiyatlara göre hesaplanacak, satılan mal ve hizmet maliyetleri düşük görünecek ve bu durum da kârın olduğundan yüksek görünmesi sonucunu ortaya çıkaracaktır (Dinç ve Akkaya, 2023:9).

Faaliyet giderleri üretimle ilgili olmayan ancak faaliyetlerin sürdürülebilmesi için tüm işletmeyi ilgilendiren giderlerdir. Faaliyet giderlerinin yine de paranın satın alma gücüne göre uyarlanmaları yerinde olacaktır. Olağan ve olağandışı gider ve zararların da enflasyona göre düzeltilmesi önerilmektedir.

3. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Enflasyon Muhasebesine ilişkin alan yazında yer alan çalışmalardan bazıları:

Karasioğlu ve Erdemir (2005) tarafından yapılan çalışmada, 5024 Sayılı kanun dikkate alınarak enflasyon muhasebesi uygulayıcılarının yapması gereken düzeltme işlemleri anlatılmış, geçiş döneminde ve takip eden dönemlerde yapılacak düzeltme işlemleri örnekler yardımıyla ele alınmıştır.

Yükçü (2004) çalışmasında, enflasyon ve enflasyon muhasebesi uygulanma nedenleri hakkında bilgi vermiştir. Çeşitli örnekler yardımıyla konu ele alınmıştır.

Gökçen (2004) tarafından yapılan çalışmada, enflasyonun mali tablolar analizine etkileri incelenmiş, fiyat hareketleri dikkate alınmadığında çeşitli hesap ve hesap grupları arasında yapılan karşılaştırmaların anlamsızlaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özdemir ve Arslan (2007), tarafından yapılan çalışmada, enflasyon muhasebesinde kullanılmakta olan yöntemlerin karşılaştırılma analizi yapılmıştır. Kullanılan yöntemlerin benzer ve farklı yönlerine değinilmiştir.

Gökçen ve Ertürk (2023) tarafından yapılan çalışmada, enflasyon muhasebesinin uygulanmasında özellik arz eden konular seçilerek; enflasyon muhasebesi ve cari değer muhasebesinin birlikte nasıl uygulanacağı konusu örneklendirilmek istenmiştir. Makalede ele alınan konular hakkında örnek uygulamalar sunulmuştur.

Yavuzarslan Söylemez S. (2023) çalışmasında, inşaat sektöründe örnek uygulamalara yer vererek enflasyon muhasebesinin tamamlanan maliyetlere etkisini incelemiştir.

Çalışma; ülkemizde Vergi Usul Kanunu kapsamında geçmişten günümüze enflasyon muhasebesi uygulamaları hakkında bilgi vererek, kullanıcılara faydalı olabilecek basit bir anlatımla işleyişi anlattığından literatüre katkı sunacaktır.

4. ENFLASYON MUHASEBESİ

Enflasyon düzeltmesi, parasal olmayan kalemlerin enflasyon düzeltmesinde dikkate alınacak tutarlarının düzeltme katsayısı ile çarpılarak, mali tablonun ait olduğu tarihteki satın alma gücü cinsinden hesaplanmasını belirtmektedir. (Resmî Gazete -Sayı 32401, 2023).

Enflasyon muhasebesi; enflasyon düzeltmesi işlemlerinde oluşan farkların kapsamlı bir şekilde hesaplanması, sınıflandırılması, kaydedilmesi ve raporlanmasıdır

4.1. Tarihsel Süreçte Enflasyon Düzeltmeleri

Ülkemizde 1970’li yıllardan itibaren enflasyonun olumsuzluklarıyla mücadele edilmiş ancak uzun yıllar muhasebe uygulamalarında mali tablolara ilişkin kısmi düzenlemelerle yetinilmiştir.

Keskin, A. (2024). Vergi Usul Kanunu Kapsamında Türkiye’de Temel Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 897-918.

Enflasyon düzeltmesine ilişkin ana esaslar Vergi Usul Kanunu mükerrer 298 inci maddesinin (A) fıkrasında bulunmaktadır. Mükellefler fiyat endeksindeki artışın, içinde bulunulan dönem de dahil olmak üzere son üç hesap döneminde %100'den fazla olması ve içinde bulunulan hesap döneminde %10'dan fazla olması durumunda, finansal tablolarını enflasyon düzeltmesine tabi tutacaklardır. Her iki koşulun birlikte gerçekleşme şartı bulunmaktadır.

Tablo 1: Enflasyon Muhasebesi Yasal Düzenlemeleri

Tarih	Yasal Düzenleme
30.12.2003	5024 Sayılı Kanun ile VUK 298. Md. -VUK Geçici 25. Md.
28.02.2004	328 No.lu VUK Tebliği (2003 Uygulaması)
02.01.2004	17.10.2005 VUK Sirküleri Enflasyon Düzeltme Uygulaması
05.05.2004	12 Sıra no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
31.07.2004	5228 sayılı kanununun 9 ve 11. md. ile VUK 298.md. VUK Geçici 25.md.
13.08.2004	337 No.lu VUK Tebliği
13.08.2004	338 No.lu VUK Tebliği
28.02.2005	345 No.lu VUK Tebliği
12.05.2005	348 No.lu VUK Tebliği
16.05.2018	7144 sayılı Kanun ile VUK Geçici 31.md. İlk vergili Yeniden Değerleme (sadece gayrimenkullere %5 vergi)
06.07.2018	500 nolu VUK Tebliği VUK Geçici 31.md. 7144 Yeniden Değerlemesi
03.06.2021	7326 sayılı VUK VUK Geçici 31.md değişiklik ikinci kapsamlı (%2 Vergi) Yeniden Değerleme
16.07.2021	530 nolu VUK Tebliği VUK Geçici 31.md. Değişiklik ikinci kapsamlı (%2 Vergi) Yeniden Değerleme
14.10.2021	7338 sayılı Kanun ile VUK 298/Ç Vergisiz Yeniden Değerleme ile VUK Geçici 32.md. (%2) Vergili Yeniden Değerleme
14.05.2022	537 no.lu VUK Tebliği VUK 298/Ç Vergisiz Yeniden Değerleme VUK Geçici 32.md. Yeniden Değerleme
06.01.2022	VUK Taslağı Enflasyon Düzeltme Uygulaması yayınlandı ve sonra ertelendi.
29.01.2022	7352 no.lu Kanun ile VUK Geçici md.33 (Enflasyon düzeltmesini 31.12.2023 tarihine erteleyen Kanun)
18.10.2023	Enflasyon Düzeltmesine İlişkin VUK Genel Tebliğ Taslağı hazırlandı.
24.11.2023	Enflasyon Düzeltmesine İlişkin VUK Genel Tebliğ Taslağı güncellendi.
30/12/2023	32415 (2.Mükerrer) sayılı Resmî Gazete 'de Enflasyon Düzeltmesine İlişkin Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:555) yayımlandı.
20/02/2024	VUK Sirküleri /165 Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması yayımlandı.

Kaynak: (Karakuş, 2024, www. vartex.com.tr)

Aralık 2021 dönemi Yİ- ÜFE'nin TÜİK tarafından açıklanmasının ardından yukarıda sayılan enflasyon düzeltmesi şartlarının 20 yıl sonra tekrar oluşması ile ülkemizde enflasyon muhasebesi uygulamaları yeniden gündeme gelmiştir.

Keskin, A. (2024). Vergi Usul Kanunu Kapsamında Türkiye’de Temel Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 897-918.

Ancak uygulama şartları oluşmasına rağmen 7532 Sayılı Kanun ile yapılan düzenleme ile enflasyon düzeltmesi uygulamaları 2023 sonuna ertelenmiştir (Gökçen, 2023:28).

Enflasyon düzeltmesine ilişkin hükümler 5024 sayılı Kanun ile 30.12. 2003 tarihinde Vergi Usul Kanunu’na mükerrer 298/A ve Geçici 25. madde eklenerek yapılmıştır. VUK’un geçici 33. maddesiyle yapılan yasal düzenleme; enflasyon düzeltmesinin 2023 yılına ertelenmesini, bu tarihte çıkacak kâr veya zararın vergisel açıdan dikkate alınmamasını karara bağlamıştır.

30.12. 2023 tarihinde 56 maddeden oluşan VUK Genel Tebliği 44 sayfa olarak (6 Bölüm+ 3 Ek) Gelir İdaresi Başkanlığının internet sitesinde yayınlanmıştır.

20.02.2024 tarihinde VUK Sirküleri /165 Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması 35 sayfa olarak (4 Ek) yayımlanmıştır. 20.02.2024 VUK Sirküleri Enflasyon Düzeltmesine ilişkin uygulamalara yer vermekte, uygulayıcıların düzeltme işlemlerinde karşılaşabilecekleri sorunlara çözüm bulmayı hedeflemektedir. Sirküler sonundaki Ek’lerde uygulamaları kolaylaştırıcı; Fiyat endeksleri (Ek-1-Yi-Üfe), yıllara ait düzeltme katsayıları (Ek-2) ortalama ticari kredi faiz oranları (Ek-3), farklı muhasebe tekniği kullanan kurumlarda enflasyon düzeltmesi özet tablolarına (Ek-4) yer verilmiştir.

4.2. Enflasyon Muhasebesi Uygulama Yöntemleri:

Enflasyon muhasebesi uygulanmasındaki amaçlar: Mali tabloların dönem sonundaki satın alma gücüne göre yeniden düzenlenmesi dolayısıyla parasal olmayan varlıkların enflasyon karşında kaybolan değerleri yerine gerçek değerlerinin bilançoda yer alması, mali tabloların enflasyonun etkisinden arındırılması, vergi matrahlarını doğru bir şekilde hesaplanması şeklinde sıralanmaktadır.

Daha önceden de ifade edildiği gibi geleneksel muhasebenin yetersiz kaldığı durumlarda bir takım enflasyon muhasebesi yöntemleri devreye girmiştir. 5024 sayılı yasa öncesinde; Son Giren İlk Çıkar Yöntemi- LIFO Kullanımı (VUK md. 274), Yeniden Değerleme Uygulamaları (VUK md. 298) ve Maliyet Artış Fonu (GVK md 38) gibi kısmi işlemler uygulanmıştır.

LIFO Kullanımı (VUK md. 274): (4008 sayılı Kanununun 8. maddesiyle değişen ve 1.1.1996 tarihinde yürürlüğe girecek olan şekli) Yasada “*Mükellefler, satın aldıkları veya imal ettikleri emtianın maliyet bedelini, son giren ilk çıkar yöntemini uygulamak suretiyle de tespit edebilirler*” hükmüne yer verilmiştir.

Maliyet Artış Fonu (GVK md 38- 02.06.1995): Maliyet artış fonu uygulaması ile mükelleflere olanak sağlanmış ve böylelikle gayrimenkul, iştirak hisseleri, amortisman tabi diğer iktisadi kıymetlerin satışında, bunların değerinde enflasyon nedeniyle meydana gelen değer artışının vergilendirilmemesi amaçlanmıştır (Ataman, 1996:57). Önemli bir adım atılarak 30 Aralık 2003 tarihli 25332 sayılı Resmî Gazete ‘de yayınlanan 5024 sayılı kanun ile, bilanço esasına göre defter tutan şirketlerin, 1 Ocak 2004 tarihinden itibaren mali tablolarını enflasyon düzeltmesine tabi tutmaları gerekliliği karara bağlanmıştır. İlk olarak, bahsi geçen karar kapsamında 2004 yılında uygulanmış ve tablolar güncel hale getirilmiştir. Ardından enflasyon düzenlemesi için gerekli şartların ortadan kalkması nedeniyle uygulanmasına gerek kalmamıştır.

Tüm metotlarda geleneksel muhasebe enflasyon muhasebesi birlikte uygulanmakta, enflasyon muhasebesi işlemleri belirli dönemlerde yapılmaktadır. Üç farklı yöntem bulunmaktadır (Karasioğlu ve Erdemir, 2005:46,147):

-Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesi: Mali tabloların hesaplanan bir endeks yardımıyla düzeltildiği bir yöntemdir.

-Cari Maliyet Muhasebesi Yöntemi: Mali tabloların cari değerlerle gösterilmesini savunan bir yöntemdir.

Keskin, A. (2024). Vergi Usul Kanunu Kapsamında Türkiye’de Temel Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 897-918.

-Karma Yöntem: İki yöntemin birlikte kullanıldığı bir yöntemdir.

Ülkemizde 30 Aralık 2003 tarihli 25332 sayılı Resmî Gazete ‘de yayınlanan 5024 sayılı kanunda belirtildiği üzere Genel Fiyat Düzeyi Muhasebesi yönteminin kullanılması uygun bulunmuştur.

4.3. Hangi Mükellefler Enflasyon Düzeltmesine Tabidir?

Kolektif, adî komandit ve adî şirketler dâhil olmak üzere kazançlarını bilanço esasına göre tespit eden gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri, enflasyon muhasebesi için gerekli şartlar meydana geldiği takdirde enflasyon düzeltmesi yapmak yükümlülüğüne sahiptir.

Serbest meslek kazanç defteri tutan serbest meslek erbabı mükellefler ve zirai işletme hesabı da dahil olmak üzere kazançlarını işletme hesabı esasına göre tespit eden mükellefler ile enflasyon düzeltmesine tabi değildir. Ancak, amortismanına tâbi iktisadi kıymetlerini bu Tebliğe

4. Enflasyon Düzeltmesi ile İlgili Önemli Hususlar

Enflasyon düzeltmesinde sadece bilanço enflasyon düzeltmesine tabi olacaktır (32415 Sayılı Tebliğ, 2023:11). Düzeltmeye ait şartlarının devamı halinde izleyen geçici vergi ve dönem sonu bilançoları da düzeltme işlemine tabi tutulacaktır.

2023 hesap dönemi sonuna ait bilanço için geçerli olmak üzere enflasyon düzeltmesi yapılacak ve 2023 hesap dönemine ait vergi matrahı, düzeltme öncesi mali tablolara göre tespit edilen kârlar üzerinden hesaplanacaktır. 2023 hesap dönemi sonunda düzenlenen bilançolarda enflasyon düzeltmesi yapılması zorunludur (32415 Sayılı 4.Tebliğ, 2023:11).

Enflasyon Düzeltmesinde Uygulanacak Adımlar:

1. Finansal Tabloların geleneksel yöntemlerle hazırlanması,
2. Bilançodaki parasal kıymetlerin ve parasal olmayan kıymetlerin tespit edilmesi,
3. Parasal olmayan kıymetlerin işletmeye giriş tarihlerinin saptanması ve düzeltme/taşıma katsayılarının belirlenmesi,
4. Düzeltilmiş tutarların hesaplanması ve enflasyon farklarının kayıtlara alınması,
5. Parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmiş değerleriyle, parasal kıymetlerin ise düzeltmeye tabi tutulmaksızın mali tabloda gösterilmesi.

Bilançoda düzeltme işlemine tabi tutulacak kıymetler:

Bilanço; aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi parasal ve parasal olmayan kalemlerden oluşmaktadır.

Aktif	BİLANÇO	Pasif
Parasal Varlıklar		Parasal Kaynaklar
Parasal Olmayan Varlıklar		Parasal Olmayan Kaynaklar

Şekil: 1 Bilanço İçeriği

Parasal olmayan kıymetlere ait değerler, bilanço tarihi itibarıyla bu kıymetlerin satın alma gücünü gösteren değerler olmadığından düzeltme katsayısı ile çarpılarak enflasyon düzeltmesine tabi tutulur. Parasal ve parasal olmayan kalemlerin listesi Tebliğ’de Ek-1 ve Ek-2 olarak yayımlanmıştır (32415 Sayılı Tebliğ, 2023).

Düzeltilme Katsayısı:

$$\text{Düzeltilme Katsayısı} = \frac{\text{Mali Tablonun Ait Olduğu Aya İlişkin Yİ-ÜFE}}{\text{Düzeltilmeye Esas Alınan Tarihi İçeren Aya İlişkin Yİ-ÜFE}}$$

4.4.1. Reel olmayan Finansman Maliyetleri (ROFM):

İşletmelerin borçlanmalarında katlandıkları finansman giderlerinin tamamı enflasyon düzeltilmesi uygulanırken gider olarak kabul edilmemektedir. Finansman giderlerinin içerisinde enflasyon kadar, borç tutarına ait değer kaybının bulunması bu uygulamanın sebebidir (Gökçen, 2023:45). Reel Olmayan Finansman Maliyeti (RFOM); her türlü borçlanmada, borç tutarlarına, borcun kullanılmış olduğu döneme ait TEFE artış oranının uygulanması suretiyle hesaplanan tutarı belirtmektedir. Reel Olmayan Finansman Maliyeti, ilgili kıymetin maliyetine ilave edilmiş finansman giderinin içindeki enflasyon farkından oluşmaktadır (Dibi, 2024:12). RFOM barındırabilecek parasal olmayan kalemler; Maddi duran varlıklar, Stoklar, Mali duran varlıklar, Özel tükenmeye tabi varlıklar şeklinde örneklendirilebilir.

Reel olmayan finansman maliyeti içeren iktisadi kıymetler 30.12.2023 tarihli 32415 Sayılı Tebliğ Eklerinde (Ek-3) yer almaktadır. ROFM tutarının tespiti ile ilgili aşağıda yer alan 2 yöntemden biri seçilecektir.

Borcun Tutarının Esas Alındığı Yönteme Ait Formül:

$$\text{ROFM} = \text{Borç Tutarı} \times \frac{\text{Borcun Kapatıldığı Aya Ait Yİ-ÜFE - Borcun Alındığı Aya Ait Yİ-ÜFE}}{\text{Borcun Alındığı Aya Ait Yİ-ÜFE}}$$

Toplam Finansman Maliyetinin Esas Alınması Yöntemine ait Formül:

$$\text{ROFM} = \text{Toplam Finansman Maliyeti} \times \frac{\text{İlgili Hesap Dönemine Ait Yİ-ÜFE Artış Oranı}}{\text{İlgili Hesap Dönemine Ait Ortalama Ticari Kredi Faiz Oranı}}$$

4.4.2. Stokların Enflasyon Düzeltilmesinde Toplulaştırılmış Yöntemler:

Stokların düzeltilmesinde stokların aktife girdiği tarih tam olarak tespit edilemiyorsa toplulaştırılmış yöntemler uygulanabilmektedir. Ancak seçilen yöntemden üçüncü hesap döneminin sonuna kadar dönülemez (32415 Sayılı Tebliğ, 2023:4).

31.12.2023 tarihli bilançoların düzeltilme işlemlerinde toplulaştırılmış yöntemlerden basit ortalama yöntemi veya stok devir hızı yöntemine göre bulunan düzeltilme katsayıları kullanılacaktır. 2024 yılı ve izleyen hesap dönemlerinde stok devir hızı yöntemi yerine hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi tercih edilecektir (Gökçen, 2023:54).

Basit Ortalama Yöntemi:

Bu yöntemde, bilançonun ait olduğu aya ilişkin endeksin, bu endeks ve önceki geçici vergi döneminin sonundaki fiyat endeksi toplamının ikiye bölünmesi sonucu tespit edilen endekse bölünmesi ile ulaşılan katsayı kullanılarak hesaplanmaktadır (32415 Sayılı Tebliğ, 2023:21).

Stok Devir Hızı Yöntemi:

Stok devir hızı yönteminde mükellefler öncelikle stok devir hızını, ardından ortalama stokta kalma süresini belirleyecekler ve sonrasında da 2023 hesap dönemi sonuna ait bilançoda görünen stokların hangi aydan kaldığını tespit edeceklerdir. Stokların hangi aydan kaldığının tespitinin ardından yapılması gereken işlem düzeltmeye esas tarih itibarıyla düzeltme katsayısını belirlemek olacaktır. Bu katsayıyla 2023 hesap dönemi sonuna ait bilançoda görünen stoklara ait tutarı çarpacaklardır. (32415 Sayılı Tebliğ, 2023: 21).

Taşıma Katsayısı:

Bilançoda yer alan iktisadi kıymetlerden bazılarının düzeltmede dikkate alınacak tarihleri, düzeltme yapılmış bir tarihten öncesine gidebilir. Bu tür kıymetler için yeniden düzeltmeye esas tarihe kadar inerek, uygun düzeltme katsayısını bulmaya gerek bulunmamaktadır; düzeltme yapılan en son bilançoda, bu iktisadi kıymete ait değerlerin uygun bir katsayı ile çarpılması düzeltme işlemi için yeterlidir (32415 Sayılı Tebliğ, 2023:9).

Örneğin 31.12.2023 tarihli düzeltilmiş bilançonun parasal olmayan kalemlerinin 31.03.2024 tarihine (geçici vergi dönemi) taşınmasında taşıma katsayısı kullanılacaktır.

$$\text{Taşıma Katsayısı} = \frac{\text{Mali Tablonun Ait Olduğu Aya İlişkin Yİ-ÜFE}}{\text{Bir Önceki Dönemin Sonundaki Yİ-ÜFE}}$$

5. BÖLÜM

UYGULAMA 1:

Tablo 2. 31. 12.2023 Tarihli Bilgi A.Ş. Bilançosu

DÖNEN VARLIKLAR		YABANCI KAYNAKLAR	
102. BANKALAR	500.000	300. BANKA KREDİLERİ	800.000
120. ALICILAR	600.000	320. SATICILAR	700.000
DURAN VARLIKLAR		ÖZKAYNAKLAR	
252. BİNALAR	1.100.000	500. SERMAYE.	600.000
255. DEMİRBAŞLAR	400.000	549. ÖZEL FONLAR	100.000
257.BİRİK. AMORTİSMANLAR	(300.000)	- Yeniden Değerleme Fonu	
		540. YASAL YEDEKLER.	40.000
		590. DÖNEM NET KÂRI	60.000
AKTİF TOPLAM:		PASİF TOPLAM:	
	2.300.000		2.300.000

1. Adım: Finansal Tabloların geleneksel yöntemlerle hazırlanması,

2. Adım: Bilançodaki parasal ve parasal olmayan kıymetlerin tespit edilmesi,

Hesaplar	Borç	Alacak
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı	440.000	
570. Geçmiş Yıl Kârları		440.000

5.Adım: Parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmiş değerleriyle bilançoda gösterilmesi, parasal kıymetlerin ise düzeltmeye tabi tutulmaksızın mali tabloda gösterilmesi.

Tablo.3. 31.12.2023 Tarihli Bilgi Enflasyon Düzeltmesi Sonrası AŞ (Düzeltilmiş) Bilançosu

DÖNEN VARLIKLAR:		YABANCI KAYNAKLAR	
102.BANKALAR	500.000	300. BANKA KREDİLERİ	800.000
120. ALICILAR	600.000	320. SATICILAR	700.000
DURAN VARLIKLAR		ÖZKAYNAKLAR	
252. BİNALAR	1.800.000	500. SERMAYE	600.000
255. DEMİRBAŞLAR	700.000	502.SERMAYE DÜZ. OLUMLU FARK	500.000
257.BİRİK. AMORTİSMAN	(480.000)	549. ÖZEL FONLAR	0
		- Yeniden Değerleme Fonu.	
		540. YASAL YEDEKLER	80.000
		590. DÖNEM NET KÂRI	0
		570. GEÇMİŞ YIL KÂRLARI	440.000
AKTİF TOPLAM:		PASİF TOPLAM:	
3.120.000		3.120.000	

UYGULAMA 2:

X AŞ'nin 31.12.2023 tarihli bilançosuna ait verilerin bazıları aşağıdaki gibidir.

- X. AŞ'nin bilançosunda yer alan 800.000 TL tutarındaki arazinin 10.05.2017 tarihinde alındığı bilinmektedir. Arazi yeniden değerlemeye tabi tutulmamış, araziye ilişkin reel olmayan finansman maliyeti bulunmamaktadır.
- X AŞ'nin bilançosunda yer alan binanın 01.02.2016 tarihinde alındığı bilinmektedir. Bina 31.12.2022 tarihinde yeniden değerlemeye tabi tutulmuş olup tutar 2.100.000 TL olarak hesaplanmıştır. Binaya ilişkin reel olmayan finansman maliyeti bulunmamaktadır.
- Bilançoda kayıtlı bina için ayrılan amortisman tutarı 400.000 TL dir.
- X AŞ'nin bilançosunda yer alan 400.000 TL tutarında stoğu bulunmaktadır. Toplulaştırılmış yöntemlerden basit ortalama yöntemi uygulanacaktır.

Vergi mevzuatına göre X. AŞ'nin yukarıda belirtilen varlıklarının enflasyon düzeltmesine tabi tutulması istenmiştir.

Arazi Hesabı Enflasyon Düzeltmesi:

Keskin, A. (2024). Vergi Usul Kanunu Kapsamında Türkiye’de Temel Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 897-918.

$$\text{Düzeltilme Katsayısı} = \frac{\text{Mali Tablonun Ait Olduğu Aya İlişkin Yİ-ÜFE}}{\text{Düzeltilmeye Esas Alınan Tarihi İçeren Aya İlişkin Yİ-ÜFE}}$$

$$\text{Düzeltilme Katsayısı} = 2.915,02/295,31$$

$$= 9,87105$$

(2023 yılı Aralık Ayı Yİ-ÜFE: 2.915,02; 2017 Mayıs Yİ-ÜFE:295,31

(Tebliğe göre virgülden sonra 5 hane alınacak, 5. hane 6. haneye göre yuvarlanacaktır.)

Düzeltilmeye Esas Tutar		Düzeltilme Katsayısı		Düzeltilmiş Tutar	Fark
800.000	x	9,87105	=	7.896.840	7.096.840

Hesaplar	Borç	Alacak
250. Arazi ve Arsalar	7.096.840	
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı		7.096.840

-Bina Hesabı Enflasyon Düzeltmesi:

$$\text{Düzeltilme Katsayısı} = 2.915,02/2.021,19$$

$$= 1,44223$$

(2023 yılı Aralık Yİ- ÜFE: 2.915,02; 2022 Aralık ayı Yİ- ÜFE: 2.021,19)

Düzeltilmeye Esas Tutar		Düzeltilme Katsayısı		Düzeltilmiş Tutar	Fark
2.100.000	x	1,44223	=	3.028.683	928.863

Hesaplar	Borç	Alacak
252. Binalar	928.863	
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı		928.863

-Birlikmiş Amortisman Hesabı Enflasyon Düzeltmesi:

Bina artış oranı: %44,222

Düzeltilme Katsayısı (Birlikmiş amortisman için) = (1+Artış Oranı)

Birlikmiş (Bina)	Amortisman	Düzeltilme Katsayısı		Düzeltilmiş Tutar	Fark
------------------	------------	----------------------	--	-------------------	------

Tablo 5. Enflasyon Düzeltmesine Tabi Tutulacak Olan Parasal Olmayan Kıymetler

153. TİCARİ MAL	500. SERMAYE
159. VERİLEN SİP. AVANSLARI	540. YASAL YEDEKLER
254. TAŞITLAR	570. GEÇMİŞ YIL KÂRLARI
255. DEMİRBAŞLAR	
257. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	

VUK Geçici 32.md ve VUK mükerrer 298/Ç maddeleri kapsamında oluşan fonlar, Tebliğe göre Enflasyon Düzeltme Hesabına aktarılarak kayda alınacaktır.

3.Adım: Parasal olmayan kıymetlerin işletmeye giriş tarihlerinin saptanması ve düzeltme/taşıma katsayılarının belirlenmesi

Ticari Mallar Hesabının Düzeltilmesi:

Toplulaştırılmış yöntemlerden "Basit Ortalama Yöntemi" uygulanacaktır.

$$\text{Dönem Ortalama Düzeltme Katsayısı} = \frac{\text{Bilançonun ait olduğu aya ait Yİ-ÜFE}}{(\text{Bilançonun ait olduğu aya ait Yİ-ÜFE} + \text{Bilanço günü itibarıyla bir önceki geçici vergi döneminin}^1 \text{ sonundaki Yİ-ÜFE}) / 2}$$

$$\text{Düzeltme Katsayısı: } (2.915,02 / ((2.915,02 + 2.749,98) / 2)) \\ = 2.915,02 / 2.832,5 = 1,02913$$

Bilanço günü itibarıyla bir önceki geçici vergi dönemi sonundaki Yi-Üfe: 2.749,98 (Eylül 2023)

Düzeltilmeye Esas Tutar	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Tutar	Fark
800.000	x 1,02913	= 823.304	23.304

Verilen Sipariş Avansları Hesabının Düzeltilmesi:

$$\text{Düzeltme Katsayısı} = 2.915,02 / 2.511,75$$

$$= 1,16055$$

$$(\text{Temmuz 2023 Yi-Üfe: } 2.511,75)$$

Düzeltilmeye Esas Tutar	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Tutar	Fark
100.000	x 1,16055	= 116.055	16.055

Demirbaşlar Hesabının Düzeltilmesi:

$$\text{Düzeltme Katsayısı} = 2.915,02 / 2.021,19$$

$$= 1.442,23$$

(2022 yılı sonunda yeniden değerlemeye tabi tutulduğundan Aralık 2022- Yi- Üfe: 2.021,19)

Keskin, A. (2024). Vergi Usul Kanunu Kapsamında Türkiye’de Temel Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 897-918.

Düzeltilmeye Esas Tutar		Düzeltilme Katsayısı		Düzeltilmiş Tutar	Fark
375.000	x	1,44223	=	540.836,25	165.836,25

Demirbaşlara Ait Birikmiş Amortismanın Düzeltilmesi:

Demirbaşlardaki artış oranı: %44,223

Düzeltilme Katsayısı (Birikmiş amortisman için) = (1+Artış Oranı)

Düzeltilmeye Esas Tutar		Düzeltilme Katsayısı		Düzeltilmiş Tutar	Fark
200.000	x	1,44223	=	288.446	88.446
		(1+0,44223)			

Taşıtlar Hesabının Düzeltilmesi:

Düzeltilme Katsayısı= 2.915,02/ 730,28

=3,99165

(Ağustos 2021 Yi- Üfe: 730,28)

Düzeltilmeye Esas Tutar		Düzeltilme Katsayısı		Düzeltilmiş Tutar	Fark
300.000	x	3,99165	=	1.197.495	897.495

Taşıtlara Ait Birikmiş Amortismanın Düzeltilmesi:

Demirbaşlardaki artış oranı: %299,165

Düzeltilme Katsayısı (Birikmiş amortisman için) = (1+Artış Oranı)

Düzeltilmeye Esas Tutar		Düzeltilme Katsayısı		Düzeltilmiş Tutar	Fark
50.000	x	3,99165	=	199.582,5	149.582,50
		(1+2,99165)			

Sermaye Hesabının Düzeltilmesi:

Düzeltilme Katsayısı= 2.915,02/590,52

= 4,936,36

(2021 Şubat Yi- Üfe: 590,52)

Düzeltilmeye Esas Tutar		Düzeltilme Katsayısı		Düzeltilmiş Tutar	Fark
1.000.000	x	4,93636	=	4.936.360	3.936.360

Yasal yedekler Hesabının Düzeltilmesi:

Düzeltilmeye Esas Tutar		Düzeltilme Katsayısı		Düzeltilmiş Tutar	Fark
40.000	x	2,20517	=	88.206,80	48.206,80
60.000	x	1,35744	=	81.446,40	21.446,40

169.653,20

69.653,20

4.Adım: Düzeltilmiş tutarların hesaplanması ve enflasyon farklarının kayıtlara alınması.

Hesaplar	Borç	Alacak
153. Ticari Mallar	23.304	
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı		23.304
159. Verilen Sipariş Avansları	16.055	
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı		16.055
254. Taşıtlar	897.495	
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı		897.495
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı	149.582,50	
(-)257. Birikmiş Amortismanlar		149.582,50
255. Demirbaşlar	165.836,25	
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı		165.836,25
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı	88.446	
(-)257. Birikmiş Amortismanlar		88.446

Hesaplar	Borç	Alacak
549. Özel Fonlar	200.000	
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı		200.000
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı	3.936.360	
502. Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları		3.936.360
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı	69.653,20	
540.Yasal Yedekler		69.653,20
570. Geçmiş Yıl Kârı	300.000	
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı		300.000
590. Dönem Kârı	400.000	
698. Enflasyon Düzeltme Hesabı		400.000

VUK Geçici 32.md ve VUK mükerrer 298/Ç maddeleri kapsamında oluşan fonlar, Tebliğe göre Enflasyon Düzeltme Hesabına aktararak kayda alınacaktır.

Tablo 6. Bulut AŞ 31.12.2023 Tarihli Enflasyon Muhasebesi Sonrası (Düzeltilmiş) Bilançosu

DÖNEN VARLIKLAR:		YABANCI KAYNAKLAR	
100.KASA	200.000	300. BANKA KREDİLERİ	350.000
102.BANKALAR	700.000	320. SATICILAR.	450.000
120. ALICILAR	500.000	340. AL. SİP. AVANSLARI.	25.000
121. ALACAK SENETLERİ	100.000		
153. TİCARİ MAL	823.304		
159. VER. SİP. AVANSLARI	116.055	ÖZKAYNAKLAR	
DURAN VARLIKLAR		500. SERMAYE	1.000.000
254. TAŞITLAR	1.197.495	502. SERMAYE DÜZ. OLUMLU FARK.	3.936.360
255. DEMİRBAŞLAR	540.836,25	549. ÖZEL FONLAR	0
257.BİRİK. AMORTİSMANLAR	(488.028,50)	- Yeniden Değerleme Fonu	
- Taşıtlar 199.582,50		540. YASAL YEDEKLER	169.653,20
- Demirbaşlar 288.446		570.GEÇMİŞ YIL KÂRLARI	0
		580. GEÇMİŞ YIL ZARARI	(2.241.351,45)
		590. DÖNEM NET KÂRI	0
AKTİF TOPLAM:	3.689.661,75	PASİF TOPLAM:	3.689.661,75

SONUÇ

Enflasyon sebebiyle işletmeler, sürekli değişen fiyatlar ve alım gücünde meydana gelen düşüş sebebiyle zor zamanlar yaşamaktadır. Bu sebeple enflasyonun yarattığı olumsuz etkileri en aza indirmek önem arz etmektedir. Mali tablolar enflasyonist dönemlerde gerçeği yansıtamayacağından düzeltilmeli ve gerçeği yansıtır hale getirilmelidir.

Ülkemizde 20 yıl sonra tekrar enflasyon muhasebesi uygulama şartlarının meydana gelmesi ile Maliye Bakanlığınca gerekli düzenlemeler yapılmıştır. İlk kez 2021 yılında şartlar sağlanmış olmasına rağmen kanuni düzenlemelerle enflasyon düzeltmesi uygulaması 2023 yılı sonuna ertelenmiştir. Yayınlanan Taslak tebliğlerin ardından Enflasyon Düzeltmesine İlişkin Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:555) Resmî Gazete ‘de 31.12.2023 tarihinde yayımlanmıştır. Ardından 20.02.2024 tarihinde Enflasyon Düzeltmesine ilişkin uygulamalara yer vermekte olan VUK Sirküleri/165 Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması yayımlanmıştır.

Uygulama bölümünde; ilk uygulamada kolaylaştırıcı bir yöntem seçilmiş, enflasyon düzeltmesi işlemlerine geçmeden, varsayımda bulunarak, kayıtların yer aldığı, düzeltilmiş mali tablo hazırlama ile ilgili basit bir örneğe yer verilmiştir. İkinci uygulamada düzeltme katsayısı kullanılarak parasal olmayan hesapların enflasyon düzeltme işlemlerinin uygulanışı ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Üçüncü sıradaki kapsamlı uygulamada ise ilk iki uygulamada edinilen bilgiler yardımıyla, adım adım ayrıntılı olarak enflasyon düzeltmesi işlemleri uygulanmış ve enflasyon muhasebesi işlemleri sonrası oluşan düzeltilmiş bilanço hazırlanmıştır. İlk uygulamada "698.Enflasyon Düzeltme Hesabı" alacak kalanı vermiş fark "570.Geçmiş Yıl Kârları" hesabına devredilerek kapatılmıştır. Son uygulamada ise "698.Enflasyon Düzeltme Hesabı" Borç kalanı vermiş ve "580.Geçmiş Yıl Zararları" hesabı borçlandırılarak kapatılmıştır.

Keskin, A. (2024). Vergi Usul Kanunu Kapsamında Türkiye’de Temel Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 897-918.

Çalışma, ülkemizde Vergi Usul Kanunu kapsamında enflasyon muhasebesi uygulamaları hakkında bilgi vermek, uygulayıcılara ve öğrencilere faydalı olabilecek temel düzeyde örnek uygulamalar sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Özellikle temel düzeyde işleyişi anlatan uygulamalara yer verilmiş, ilerleyen dönemde daha zor, özellikli konulara değinilen uygulamaların ele alındığı bir çalışma hazırlanması faydalı olacaktır.

Yasal düzenlemeler muhasebe dünyasında zorlu bir süreç başlatmıştır. TÜRMOB muhasebe meslek mensuplarına yönelik seminerler düzenlemiş ve kolaylaştırıcı uygulamalara öncülük etmiştir. En az birkaç yıl daha ülkemizde enflasyon muhasebesi uygulanacağı görüşü hakimdir. Ülkece enflasyon düzenlemesi için gerekli şartların bir an önce son bulmasını umut etmekteyiz.

Etik Beyan

“Vergi Usul Kanunu Kapsamında Türkiye’de Temel Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma” başlıklı çalışmanın yazılması ve yayınlanması süreçlerinde Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına riayet edilmiş ve çalışma için elde edilen verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı Çalışma tek yazarlıdır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

Akdoğan, N. (2004). *Enflasyon Muhasebesi Kurumsal Yaklaşımlar ve Türkiye Uygulaması*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Ataman B. (1996). Maliyet Artış Fonu. *Öneri Dergisi*, 1(4), 157-160.

Dibi, E. (2024). Reel Olmayan Finansman Maliyetlerinin Ayrıştırılması. *CentrumTime Dergisi*, 16, 12-17.

Dinç, Y. ve Akkaya, Y. (2023). *Enflasyon Muhasebesi VUK/ TMS Uygulamaları ve Karşılaştırması*. Bursa: Ekin Kitabevi.

Gökçen, G. (2004). Enflasyonun Mali Tablolar Analizine Etkileri. *Mali Çözüm*, 69, 14- 25.

Gökçen, G. (2023). *Enflasyon Muhasebesi- Vergi Usul Kanunu Kapsamında Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları (2. Baskı)*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Gökçen G.ve Ertürk E. (2023). Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Kapsamında Özellik Arz Eden Konular. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (2), 504-515.

Karasioğlu F. ve Erdemir N.K. (2005). Enflasyon Muhasebesi Uygulamalarında Temel İşlemler Üzerine Bir Çalışma. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 1(2), 145 – 167.

Lazol, İ. (2000). *Mali Analiz ve Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları*. Bursa: Ekin Kitabevi.

Örten, R.ve Karapınar, A. (2003). *Enflasyon Muhasebesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Keskin, A. (2024). Vergi Usul Kanunu Kapsamında Türkiye’de Temel Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 897-918.
- Özdemir, S.F. ve Arslan S. (2007). Enflasyon Muhasebesinde Kullanılan Yöntemlerin Karşılaştırma Analizi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 87-104.
- Şahin, H. (1997). *İktisada Giriş* (5. Baskı). Bursa: Ekin Kitabevi.
- Unay, C. (1999). *Makro Ekonomi*. Bursa: Vipaş, Ceylan Matbaacılık.
- Karakuş, S. (2024). Vertax Denetim Sunum. <https://www.vertax.com.tr/2024/02/11/enflasyon-muhasebesi-egitimi-sunum-serdar-karakus/> (01.02.2024)
- Taslak Tebliğ (Kasım, 2023) Vergi Usul kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, <https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/mevzuat/vuktaslak24112023.pdf> (01.12.2024)
- Vergi Usul Kanunu [VUK,298]. (Mayıs, 2022). Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, 537, 31835. <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=39523&mevzuatTur=Tebliğ&mevzuatTertip=5> (14.5.2022)
- Vergi Usul Kanunu [VUK,328]. (Şubat, 2004). Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, 328. <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=9&MevzuatNo=9011&MevzuatTertip=5#:~:text=II.2.&text=%20Mükellefler%20fiyat%20endeksindeki%20artışın%20C%20içinde.tablolarını%20enflasyon%20düzeltmesine%20tabi%20tutacaklardır.> (10.02.2024)
- Vergi Usul Kanunu [VUK]. (Ocak, 2022) Geçici 33.Madde, 31734. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/01/20220129-9.htm>. (0.01.2024).
- Vergi Usul Kanunu [VUK]. (Aralık, 2023). Tebliğ, 32415 (2.Mükerrer) Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, 555, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231230M2-13.pdf> (01.01.2024)
- Vergi Usul Kanunu [VUK]. (Şubat, 2024). Sirküler, VUK-165/2024-3/Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması, <https://www.turmob.org.tr/arsiv/mbs/resmigazete/-VUK-165-Enflasyon.pdf> (20.0.2024)
- Yavuzarslan Söylemez S. (2023). İnşaat Sektöründe Enflasyon Muhasebesinin Tamamlanan İnşaat Maliyetine Etkisi. *Denetim ve Güvence Hizmetleri Dergisi*, 2023, 3(2), 242-262.
- Yükçü, K. (2004). Enflasyon Muhasebesi. *Vergi Denetmenleri Derneği Dergisi*, 70, 59-78.

Extended Abstract

A Study On Basic Inflation Accounting Practices In Turkiye Under The Tax Procedure Law

Inflation is a continuous and noticeable increase in the general price level. In periods of high inflation, users of financial statements cannot access accurate information because the information in the financial statements, the resulting profit/loss figures, the profits distributed, and the taxes paid do not reflect the truth. The Ministry of Finance has made efforts to minimise the effects of inflation in our country for many years and the first inflation adjustment application was made to the financial statements of 2003. Still, in the following years, since the conditions required for inflation adjustment did not occur, inflation adjustment transactions were not applied in the financial statements. After a long period, the conditions for inflation adjustment occurred again in 2021 and new regulations were needed. This study aims to provide information about inflation accounting practices in Turkey from the past to present and to present sample applications at a basic level that may be useful for practitioners and students.

Non-monetary assets retain their value during inflationary periods. For this reason, non-monetary assets not shown in the balance sheet with their current value should be adjusted by multiplying their nominal values by the adjustment factor to express them with their current value. In the study, after the introduction, the second section deals with inflation and its effects, and the third section deals with the literature review. In the fourth section, information about the regulations related to inflation accounting is given. In the fifth part of the study, basic sample applications related to inflation accounting are given. From 2003 until today, legal regulations on inflation adjustment are also included. Following the draft communiqués published several times, the General Communiqué on Inflation Accounting Application was published on 30.12.2023. According to this communiqué, income and corporate taxpayers who keep books on a balance sheet basis are obliged to apply inflation accounting. In the aggregated method, which is the simplifying method for inventories, there are initially 2 separate methods. These are Simple Average and Inventory Turnover Rate Methods.

The study also provides information on unrealized financing costs and coefficient calculation rules. In the application section; in the first application, a simplifying method has been chosen, a simple example of preparing a corrected financial statement, which includes records by making assumptions, without proceeding to inflation adjustment transactions, is included. In the second application, the application of inflation adjustment of non-monetary accounts using the adjustment factor is shown in detail. In the third comprehensive application, with the help of the information obtained in the first two applications, inflation adjustment transactions were applied in detail step by step and the adjusted balance sheet after inflation accounting transactions was prepared. In Türkiye, they have been using the Uniform Chart of Accounts (UCA- TDHP) in their accounting practices since 1994. For this reason, the account codes used in the Uniform Chart of Accounts are included in the applications. In the first application, "698.Inflation Adjustment Account" gave a credit balance and the difference was closed by transferring to "570. Retained Earnings" account. In the last application, "698.Inflation Adjustment Account" gave a debit balance and "580. The retained Losses" account was debited and closed.

Legal regulations started a challenging process in the accounting world. TÜRMOB organized seminars for accounting professionals and pioneered facilitating practices. There is a prevailing view that inflation accounting will be applied in Turkey for at least a few more years. As a country, we hope that the conditions necessary for inflation adjustment will end as soon as possible. However, it is estimated that inflation accounting will be applied for at least a few more years. There will be challenging inflation adjustment applications awaiting accounting professionals.
